

ממנו איסור אכילה דנבלה ואין בו אלא איסור טרפה, ומעתה שפיר שייך ק"ו דאי מהניא ליה

אמו להתיר איסור אכילה דנבלה, כ"ש דתהני לטהרו מטומאת נבלה כב.

ב. ביאור הראב"ה בק"ו דרב חסדא

(י) ומדברי הראב"ה (ס"ו ס' אלף וקל"ד) נראה ביאור חדש בסוגיין, וז"ל "ונראה לפרש דהא דאיצטריך לן ק"ו דרב חסדא, היינו לטהר האבר אחרי שיצא לחוץ וכו', והכי פירושו מ"ט דת"ק, דמטהר עד עולם אפילו יוציא לחוץ, דפשט הרועה ידו משמע לא שנא בפנים ולא שנא בחוץ, אמר רב חסדא ק"ו אם הועילה לו שחיטת אמו כשהוא במעיה להתירו באכילה, אפילו לכשיצא, א"כ שחיטתה היינו שחיטתו וחיותה היינו חיותו, לא תועיל לו חיות אמו להיות נידון כחי אעפ"י שמת במעיה, וכיון שבתחילת מיתת העובר שהיה ראוי לקראות מת לטמאות הועילה לו אמו מפני שהוא נידון כמעיה ונידון כחי, טהור עד עולם אפילו יצא לבסוף ולא תו טומאה בלועה וכו', וקלוט בן קלוטה דפריך תלמודא ליטמא ומשני להכי אהני ק"ו דרב חסדא, הכל מיירי שנולדו ויצאו אל אויר העולם ולא מיירי בבן פקועה, שאם כן אין [צריך] קל וחומר עכ"ל כג.

ומבואר מדברי הראב"ה, דהא דהעובר טהור אינו דוקא בעודו בפנים, אלא גם אחר שיצא לאויר העולם, וזהו דילפינן בק"ו, דכמו דלענין אכילה נשאר בהיתרו לעולם,

ה"ה לענין טומאה, אם בשעת מיתתו היה במעי אמו ולא חיילא עליה טומאה, שוב ליכא עליה טומאה לעולם, ואפילו לא נשחטה אמו.

וגדר הדברים נראה, דטומאת נבלה חלה רק בשעת מיתה, וכיון דבשעת מיתה לא ירדה עליו טומאה, שוב לא נחתא עליה טומאה כשנולד, כיון דאין כאן מיתה חדשה, וממילא נשאר טהור עד עולם כד.

(יא) ואמנם הראב"ה הקשה על דבריו מדאמר רב חסדא (ע"ד א') דבעובר מת דברי הכל שחיטה עושה ניפול, והאבר היוצא מטמא, הרי דכשיצא לחוץ הוא טמא. ותירץ ד"התם מפני שהוציא ידו קודם שחיטה וליכא ק"ו דרב חסדא, ומיד כשהוא ראוי ירדה לו טומאה ותו לא פקע, אבל הכא בתחילתו כשהוא מת לא חל עליו שם טומאה, ולהכי טהור עד עולם."

ביאור דבריו, דהתם בשעת הוצאת ידו עדיין היה חי, ורק אחר כך מת, נמצא דכשבאה לחול עליו טומאה כבר לא היה שייך בו ק"ו, ולכן חיילא טומאה על היד בשעת מיתה, משא"כ היכא שמת כולו בתוכה

כב. ובראש יוסף גופיה כתב דאה"נ דלריה"ג מעיקר הדין הוי טמא, אלא דסבירא ליה דטומאה בלועה אינה מטמאה, ורק בטמאה גלי קרא דטמא. אי נמי מדאיצטריך קרא בטמאה, ש"מ דבטהורה אפילו בטרפה טהור.

כג. ובזה תירץ הראב"ה קושית רש"י ותוס' אמאי איצטריך ק"ו תיפוק ליה משום טומאה בלועה, אך הנ"ל מבואר היטב, דהק"ו איצטריך לאחר שיצא לאויר העולם דלא הוי טומאה בלועה.

כד. ואע"פ שכבר הוכיח בקובץ הערות (ס"ו נ"ט) דלאיסור נבלה יש סיבה תמידית ואינו רק ברגע המיתה, מבעיא דר' ירמיה לעיל י"ז א' גבי איברי בשר נחירה שהכניסו עמהם ישראל לארץ עי"ש, מיהו כבר כתבנו במתנת יושר - שחיטה (ס"ו י' סק"ח) דכל זה רק לגבי איסור אכילה דנבלה, אבל טומאת נבלה לא חיילא אלא בשעת מיתה, וכ"כ בהגהות ברוך טעם על הנוב"י תנינא (י"ד סימן ס"ד), דלא מיבעיא לר' ירמיה אלא לענין איסור ולא לענין טומאה.

דהוי בר שחיטה, א"כ לא חיילא עליה טומאה כשמת, וממילא טהור עד עולם^ה.

(יב) **אלא** דדברי הראבי"ה צ"ב, דאיך שייך ללמוד ק"ו דטומאה מאכילה, הא לענין אכילה אין אמו מועלת לו אלא אם נשחטה ועודו בתוכה, ואיך נלמד מזה לענין טומאה דמהני ליה אמו אפילו בלא שחיטה.

ונראה בביאור דבריו, דבאמת גבי מחיצות אכילה נמי היו מועילים לו מחיצות אמו להתירו באכילה אפילו אם נולד, וכל מה דבעינן שחיטה היינו משום דאין אמו מועלת להתיר מה שאין בה עצמה, וכיון דבה עצמה ליכא היתר אכילה גם על הולד לא חל היתר אכילה, אבל לענין טומאה כיון דהיא עצמה טהורה, א"כ מועילים מחיצותיה לטהר הולד אפילו בלא שחיטה, וכיון שנטהר מכח מחיצותיה, ממילא נשאר בהיתר המחיצות אפילו כשנולד, כמו דלענין אכילה כל שחל עליו היתר מחיצות נשאר בהיתרו עד עולם. [ועו"ע כע"ז לעיל סק"ה].

(יג) **אולם** דברי הראבי"ה צע"ג, דאיך יתכן לומר דעובר שמת במעי אמו שוב אין בו טומאה לעולם, הא מבואר בבכורות כ"א ב' דבהמה גסה ששפעה חרות דם, החררה מטמאה במגע ובמשא אי לאו משום ביטול ברוב [שבטל הבשר ברוב דם וגנונים

שיוצאים עמו], ולפי דברי הראבי"ה כיון דבעודו בפנים היה טהור מכח אמו שוב לית ביה טומאה לעולם.

ונראה דודאי מודה הראבי"ה דכל שנולד כדרך לידה דטמא, כיון דהשתא אינו נטפל לאמו, ולכך אנו דנים אותו למפרע כטמא משעת מיתתו^ה, וכל דבריו הם דוקא כשיצא דרך דופן, דומיא דבן פקועה שלא נולד כדרך לידה, דבזה הוא נשאר לעולם כירך אמו, וממילא נשאר בהיתר מחיצות דאמו, [וכמו שהבאנו להלן (סי' מ"א ענף ב')] מדברי הראשונים דכל שלא נולד בדרך לידה עדיין הוא נחשב כירך אמו^ה].

(יד) **ובאמת** דיסוד זה מוכרח בלאו הכי, דהנה בבכורות שם כ"ג ב' מקשינן גבי חרות דם אמאי בעינן לביטול ברוב, תיפוק משום דלא חזיא לגר, ומשני משום דאיחזיא מעיקרא אגב אימיה. ובחידושי הגרי"ז שם תמה, דהא מעיקרא אגב אמה לא היתה בת קבלת טומאה משום דהוי טומאה בלועה, ואחר כך כשיצאה כבר אינה ראויה לגר, ואין כאן שעה שראוי לחול בה טומאה^ה.

אך להנ"ל מיושב היטב, משום דכל שנולדה דרך לידה דיינינן לה כטמאה למפרע, וכן כתב בחזו"א (בכורות סי' כ"א סק"ב) דאע"ג דלא דבעודו במעי אמו לא חייל עליה שם נבלה,

כה. ומבואר מדברי הראבי"ה דאע"ג דכל העובר נידון כחי, וכמש"כ הראבי"ה "שבתחילת מיתת העובר שהיה ראוי ליקרות מת לטמאות הועילה לו אמו מפני שהוא נידון כמעיה ונידון כחי", אפ"ה חיילא טומאה על האבר, ולכאורה תמוה דכיון דכל העובר חשיב כחי איך יתכן דהאבר לבדו נידון כמת. [וזהו היא באמת סברת הבעה"מ דהאבר שבחוץ נמי אינו מטמא, וכמש"כ לעיל סק"ב]. ומבואר מדברי הראבי"ה דאע"ג דהעובר חשיב כחי, מ"מ זה גופא חידוש התורה דהוא נטפל לאמו ונידון כמותה, אבל האבר שבחוץ שאינו נטפל לבהמה, הוא חוזר להגדרתו האמיתית דהוי כמת, וחיילא עליה טומאת נבלה. [ועי' להלן סק"כ בהערה].

כו. ואינו למפרע ממש, דא"כ הרועה שנגע בו יהיה טמא, אלא מכאן ולהבא אנו דנים אותו כמו שנטמא בשעת מיתתו.

כז. אכן יל"ע מסוף דברי ראבי"ה שם שכתב "וקלוט בן קלוטה דפריך תלמודא ליטמא, ומשני להכי אהני ק"ו דרב חסדא, הכל מיירי שנולדו ויצאו אל אור העולם ולא מיירי בבן פקועה, שאם כן אין [צריך] קל וחומר". ומשמע מלשונו דאפילו בדרך לידה קאמר, וצ"ע.

כח. ואמנם כל הקושיה היא רק אי נימא דטומאה בלועה הוי כאילו פרחא מיניה טומאה, אבל אי נימא דהיא עצמה טמאה ולא נאמר דין טומאה בלועה אלא לענין שאין בכחה לטמאות אחרים, לא קשה מידי, ועי' להלן סי' כ"ה ענף א' שהארכנו בזה.